

DIMENSIUNEA SOCIALĂ A REZILIENȚEI RURALE ÎN REPUBLICA MOLDOVA: STAREA ACTUALĂ ȘI DIRECȚII PENTRU REDUCEREA VULNERABILITĂȚII¹

THE SOCIAL DIMENSION OF RURAL RESILIENCE IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA: CURRENT STATUS AND DIRECTIONS FOR REDUCING VULNERABILITY

Veronica PRISĂCARU, *doctor în științe economice, conferențiar universitar,*
Universitatea de Stat din Moldova
E-mail: veronica.prisacaru@usm.md
ORCID ID: 0000-0002-2952-6888

CZU:316.42(478) : 338(478-22)
<https://doi.org/10.53783/snierm2025.06>

Rezumat. *Obiectivul principal al acestei cercetări a fost diagnosticarea dimensiunii sociale a rezilienței rurale în Republica Moldova. Pentru realizarea acestui obiectiv au fost formulate și îndeplinite următoarele sarcini: sintetizarea abordărilor teoretice privind dimensiunea socială a rezilienței rurale și, pe baza acestora, identificarea componentelor fundamentale pentru evaluarea sa; evaluarea eficientă a dimensiunii sociale a rezilienței rurale; și identificarea direcțiilor prioritare pentru reducerea vulnerabilității acestei dimensiuni. Metodologia cercetării a inclus analiza literaturii de specialitate, ancheta de opinie, analiza statistică, deducția, generalizarea și formularea de argumente fundamentate. În urma cercetării a fost determinat nivelul de vulnerabilitate al dimensiunii sociale a rezilienței rurale, pe baza căruia au fost formulate recomandări pentru îmbunătățirea situației, adresate autorităților administrației publice centrale și locale.*

Cuvinte-cheie: *Republica Moldova, reziliență rurală, dimensiune socială, vulnerabilitate.*

Summary. *The main objective of this research was to diagnose the social dimension of rural resilience in the Republic of Moldova. To achieve this objective, the following tasks were formulated and accomplished: synthesizing theoretical approaches regarding the social dimension of rural resilience and, based on this, identifying the fundamental components for its assessment; effectively evaluating the social dimension of rural resilience; and identifying priority directions to reduce the vulnerability of this dimension. The research methodology included literature review, opinion survey, statistical analysis, deduction, generalization, and formulation of reasoned arguments. As a result of the research, the level of vulnerability of the*

¹ Articolul este elaborat în cadrul subprogramului 01.05.01 *Securitatea națională a Republicii Moldova în contextul aderării la Uniunea Europeană: abordări juridice, politologice și sociologice*, realizat de Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice al Universității de Stat din Moldova.

social dimension of rural resilience was determined, based on which recommendations for improving the situation were proposed to the central and local public administration bodies.

Keywords: Republic of Moldova, rural resilience, social dimension, vulnerability.

Introducere

Preocupările Republicii Moldova pentru asigurarea unei dezvoltări durabile și prospere includ, printre altele, identificarea oportunităților de creștere economică și socială în mediul rural. Importanța elaborării și implementării unor politici publice eficiente în acest sens este incontestabilă, având în vedere rolul esențial al mediului rural în susținerea prosperității naționale. Pe lângă faptul că mediul rural constituie cadrul geografic și teritorial al principalului sector economic – agricultura, acesta găzduiește peste 56% din populația totală a țării [1] și peste 50% din populația ocupată [2]. Cu toate acestea, populația din mediul rural este semnificativ afectată de sărăcie, înregistrându-se un decalaj considerabil față de populația din mediul urban. Astfel, în anul 2024, rata sărăciei absolute (indicator ce reflectă capacitatea de asigurare a unui nivel minim decent de consum) în mediul rural era de 42.9%, cu 21.3 puncte procentuale mai mare decât în mediul urban. În același an, 20.5% din populația rurală trăia în condiții de sărăcie extremă, comparativ cu doar 8.9% în mediul urban [3]. Disparitățile profunde dintre cele două medii de rezidență sunt evidențiate și de analiza comparativă a sărăciei multidimensionale – un indicator ce reflectă privațiuni nemonetare, precum accesul limitat la educație, servicii de sănătate, condiții de locuit adecvate și oportunități de angajare stabilă. Datele referitoare la rata trunchiată a sărăciei multidimensionale în funcție de mediul de reședință sunt prezentate în Fig. 1. Precizăm că rata trunchiată exprimă proporția populației aflate în sărăcie multidimensională și deprivată în funcție de fiecare componentă analizată.

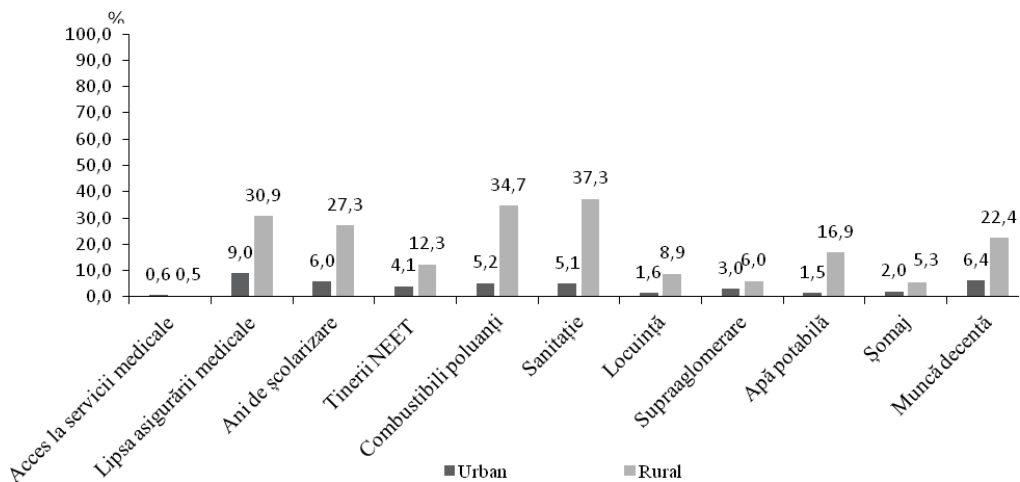

Fig. 1. Rata trunchiată a sărăciei multidimensionale în Republica Moldova pe medii de reședință în anul 2024, %

Sursa: [4].

Fără a minimaliza importanța altor factori care contribuie la reziliența mediului rural, considerăm că nivelul ridicat al sărăciei constituie deja un indicator concludent al vulnerabilității populației rurale în fața diverselor fenomene adverse. Prin urmare, se poate deduce existența unor disfuncționalități semnificative în ceea ce privește reziliența societală a comunităților rurale.

Abordări conceptuale ale dimensiunii sociale a rezilienței rurale

Tematica rezilienței societale, din ce în ce mai prezentă în discursul științific contemporan, își extinde în mod constant aria de interes, integrând noi dimensiuni și perspective de analiză. În acest context, subliniem faptul că reziliența mediului rural devine un subiect central în cadrul dezbatărilor academice actuale. În conceptualizarea acesteia, regăsim aceleași repere ca în cazul rezilienței societății în ansamblu, și anume: capacitatea de a face față vulnerabilităților de natură economică, ecologică și socială [5; 6]. Natura acestor vulnerabilități determină logic dimensiunile în baza cărora poate fi evaluată reziliența și, implicit, care trebuie luate în considerare în demersurile de consolidare a rezilienței rurale.

Făcând o paranteză, menționăm că, în timp ce unii autori asociază reziliența rurală cu trei dimensiuni – economică, ecologică/de mediu și socială [5; 6], alți cercetători, precum Rudiarto et al. includ și dimensiunea fizică [7], iar Suleimany et al. pledează pentru o abordare mai extinsă, luând în considerare cinci dimensiuni: socială, economică, de mediu, instituțională și demografică/de sănătate [8]. După cum se poate observa, nu există divergențe în ceea ce privește semnificația dimensiunii sociale a rezilienței rurale, aceasta fiind prezentă în toate sursele citate. Totuși, se constată lipsa unui consens în privința indicatorilor prin care această dimensiune poate fi evaluată. Potrivit lui Rudiarto et al., dimensiunea socială a rezilienței în mediul rural poate fi estimată prin indicatori precum: nivelul de dependență, nivelul de educație, participarea în activități sociale, cunoștințele privind inundațiile cauzate de tsunami, sistemul de comunicare și relațiile cu autoritățile [7]. Beekman et al. pun un accent deosebit pe capitalul social, susținând că acesta reprezintă elementul esențial al rezilienței rurale și oferă o perspectivă profundă asupra dinamicii complexe a adaptării la schimbări și șocuri [9].

Printre elementele definitorii ale capitalului social se numără rețelele de comunicare, grupurile, normele și regulile comune, încrederea și reciprocitatea [10; 11]. Acestea au capacitatea de a „îmbunătăți eficiența societății prin facilitarea acțiunilor coordonate” [10]. Aceleași trăsături sunt identificate și de Yusriadi și Kaslin, care subliniază importanța rețelelor sociale robuste, evidențiind că acestea oferă sisteme de sprijin esențiale pentru comunitățile rurale prin facilitarea partajării resurselor în perioadele de criză, diseminarea eficientă a informațiilor privind riscurile și oportunitățile, precum și promovarea acțiunii colective în fața provocărilor comune. În acest context, autorii evidențiază și rolul instituțiilor loca-

le eficiente și incluzive – atât formale, cât și informale – în coordonarea eforturilor de adaptare la nivel comunitar și în soluționarea conflictelor cauzate de lipsa resurselor sau de interesele divergente [12].

Din cele expuse, reiese nu doar importanța coeziunii sociale, ca element definitoriu al capitalului social, ci și rolul esențial al instituțiilor locale. Mai mult, este subliniată necesitatea implicării comunității în procesul de luare a deciziilor, ceea ce contribuie la dezvoltarea sentimentului de apartenență și facilitează angajamentul colectiv [13].

În analiza capitalului social, capitalul uman este adesea presupus sau chiar identificat cu acesta, fiind afirmat că „fără el, sau fără capital social, dezvoltarea capitalului teritorial rural este imposibilă” [14]. Un capital social solid presupune, printre altele, un nivel adecvat de educație, educația fiind considerată un catalizator al emancipării individuale, mobilizată prin furnizarea de cunoștințe și dezvoltarea abilităților de gândire critică, necesare pentru progresul societal [15]. Astfel, nivelul de educație devine o caracteristică esențială a capitalului uman, de la educația formală inițială până la importanța educației continue pentru inovație în afaceri și pentru reziliența entităților economice [16]. Competențele digitale constituie, de asemenea, un factor major [17], a căror dezvoltare – la fel ca a altor competențe esențiale – depinde, pe lângă factorii motivaționali intrinseci, și de capacitatea de învățare colectivă.

Pe lângă aspectele menționate, care pot servi drept repere în evaluarea dimensiunii sociale a rezilienței rurale, trebuie recunoscute și constrângerile existente: infrastructura deficitară, incluziunea socială limitată sau chiar cazurile de discriminare. Astfel de situații sporesc vulnerabilitatea indivizilor și slăbesc valorile comune ale comunității, afectând coeziunea socială. În consecință, pot apărea comportamente deviante – manipulare, corupție, fraudă sau furt – care subminează reziliența colectivă.

În concluzie, prin sintetizarea celor prezentate, putem identifica câteva componente de bază ale dimensiunii sociale a rezilienței rurale, redate schematic în Fig. 2.

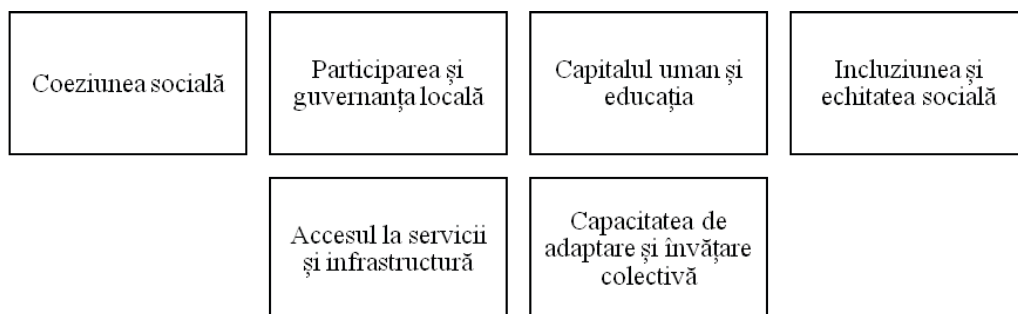

Fig. 2. Componentele de bază ale dimensiunii sociale a rezilienței rurale

Sursa: Elaborat de autor [în baza 10; 11; 12; 13;15; 17].

Evaluarea dimensiunii sociale a rezilienței rurale în Republica Moldova

În vederea evaluării dimensiunii sociale a rezilienței mediului rural din Republica Moldova, a fost realizat un sondaj de opinie utilizând metoda interviului tematic structurat. Sondajul s-a desfășurat în perioada ianuarie – iunie 2025. Eșantionul cercetat a fost compus din 238 de persoane – locuitori ai mediului rural –, dintre care 93 bărbați și 143 femei. Componența eșantionului în funcție de amplasarea geografică, vârstă și nivel de instruire este prezentată în Fig. 3-5.

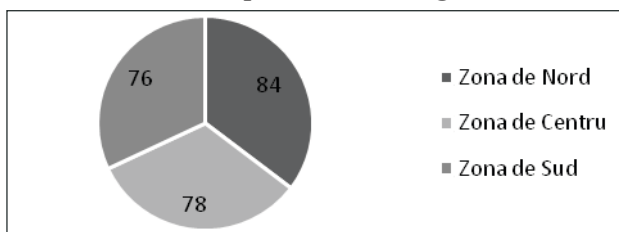

Fig. 3. Componența eșantionului după amplasarea geografică, pers.

Sursa: Elaborat de autor.

Pe baza datelor din Fig. 3, se constată o repartizare relativ uniformă a eșantionului în funcție de amplasarea geografică.

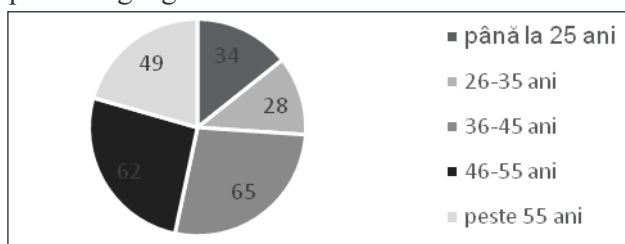

Fig. 4. Componența eșantionului după vârstă, pers.

Sursa: Elaborat de autor.

După cum reiese din Fig. 4, în eșantion predomină persoanele de vârstă medie, respectiv cele cuprinse între 36 și 45 de ani, urmate de persoanele din grupa de vârstă 46–55 de ani.

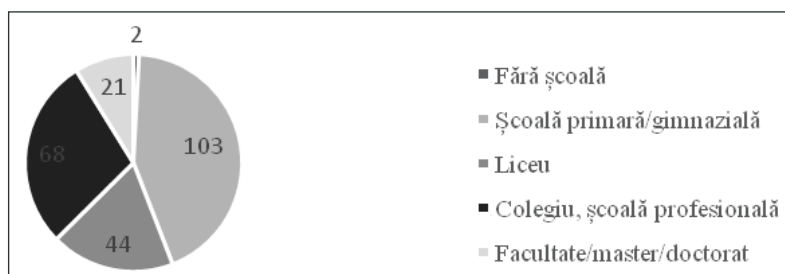

Fig. 5. Componența eșantionului după nivelul studiilor, pers.

Sursa: Elaborat de autor.

Conform datelor prezentate în *Fig. 5*, printre respondenți predomină persoanele cu studii primare sau gimnaziale, urmate de absolvenții colegiilor și ai școlilor profesionale.

În cadrul interviului, respondenților le-au fost adresate 14 întrebări, axate pe 6 componente ale dimensiunii sociale a rezilienței rurale. Pentru fiecare întrebare au fost propuse între 3 și 5 variante de răspuns, corespunzător unui scor cuprins între 1 și 3, 4 sau 5 puncte, în funcție de situație (exemplu: 5 – „foarte mult”, 1 – „deloc”).

Datele primare obținute în urma sondajului de opinie sunt prezentate în *Tabelul 1*.

Tabelul 1. Datele primare obținute în urma sondajului de opinie

Componentele dimensiunii sociale a rezilienței rurale	Numărul de variante de răspuns oferite	Scorul mediu brut obținut, puncte
I. Coeziunea socială		
1.1 Cât de des interacționați cu vecinii sau alți membri ai comunității (ajutor reciproc, conversații, activități comune)?	5	3.6
1.2 Cât de multă încredere aveți în ceilalți membri ai comunității?	5	2.9
1.3 Sunteți implicat(ă) într-o organizație locală (cooperativă, ONG, grup informal)?	4	1.1
2. Participare și guvernare locală		
2.1 Ați participat vreodată la o ședință publică sau consultare organizată de primărie?	4	2.5
2.2. Cât de accesibile și deschise considerați că sunt autoritățile locale față de comunitate?	5	2.7
3. Capital uman și educație		1.57
3.1. Care este cel mai înalt nivel de educație absolvit de dvs.?	5	1.2
3.2. Ați participat la cursuri de formare sau perfecționare în ultimii 3 ani?	3	1.01
3.3. Aveți competențe digitale de bază (email, internet, platforme online)?	4	2.5
4. Incluziune și echitate socială		3
4.1. Considerați că toți membrii comunității au șanse egale de a participa la viața locală (decizii, proiecte, resurse)?	4	2.5
4.2. Ați observat cazuri de discriminare (etnică, de gen, vârstă, dizabilitate etc.) în comunitate?	4	3.5
5. Acces la servicii și infrastructură		2.4
5.1. Cât de mulțumit(ă) sunteți de accesul la următoarele servicii?		

• Educație (școală, grădiniță)	4	2.8
• Sănătate (medic de familie, dispensar)	4	2.9
• Transport public	4	1.5
5.2 Aveți acces constant la utilități de bază (apă curentă, electricitate, internet)?	3	1.8
6. Capacitate de adaptare și învățare colectivă		2.55
6.1. Comunitatea dvs. a reacționat organizat în fața unor crize (pandemii, inundații, lipsa resurselor)?	4	2.8
6.2. Există persoane sau grupuri care propun soluții sau inovează pentru probleme locale?	4	2.3

Sursa: Elaborat de autor.

Deoarece numărul variantelor de răspuns a variat de la o întrebare la alta, a fost necesară aplicarea unei proceduri de normalizare a datelor. S-a recurs la normalizarea Min-Max – una dintre cele mai populare și frecvent utilizate tehnici de standardizare, care funcționează prin transformarea liniară a valorilor variabilelor [18]:

$$Z = \frac{X - \min(x)}{\max(x) - \min(x)} \quad (1)$$

Criteriile selectate de interpretare a scorului normalizat sunt expuse în *Tabelul 2*.

Tabelul 2. Criteriile de interpretare a scorului normalizat determinat în baza sondajului de opinie

Scor normalizat	Interpretarea scorului normalizat	Nivelul de vulnerabilitate aferent scorului normalizat
0.00-0.25	Foarte scăzut	Foarte ridicată
0.26-0.50	Scăzut-Mediu	Ridică
0.51-0.75	Mediu-Ridicat	Scăzută
0.76-1.00	Ridicat	Foarte scăzută

Sursa: Elaborat de autor.

Datele normalizate obținute în urma prelucrării rezultatelor sondajului de opinie și interpretarea acestora sunt redată în *Tabelul 3*.

Tabelul 3. Nivelul de vulnerabilitate al dimensiunii sociale a rezilienței rurale

Componentele dimensiunii sociale a rezilienței rurale	Scor normalizat mediu	Interpretarea scorului	Interpretarea nivelului de vulnerabilitate
1. Coeziunea socială	0.39	Scăzut – Mediu	Ridică
2. Participare și guvernanta locală	0.46	Scăzut – Mediu	Ridică
3. Capital uman și educație	0.19	Foarte scăzut	Foarte ridicată
4. Incluziune și echitate socială	0.42	Scăzut – Mediu	Ridică
5. Acces la servicii și infrastructură	0.43	Scăzut – Mediu	Ridică

6. Capacitate de adaptare și învățare colectivă	0.52	Mediu – Ridicat	Scăzută
Nivel mediu general	0.40	Scăzut – Mediu	Ridicată

Sursa: Elaborat de autor.

Conform datelor din *Tabelul 3*, dimensiunea socială a rezilienței rurale în Republica Moldova prezintă un nivel ridicat de vulnerabilitate. Această situație se explică prin gradul foarte ridicat de vulnerabilitate al componentei „capital uman și educație”, precum și prin nivelul ridicat de vulnerabilitate al următoarelor componente: „coeziune socială”, „participare și governanță locală”, „incluziune și echitate socială” și „acces la servicii și infrastructură”. Singura componentă a dimensiunii sociale care a înregistrat un nivel scăzut de vulnerabilitate este „capacitatea de adaptare și învățare colectivă”.

Rezultatul obținut în cazul componentei „capital uman și educație” este deosebit de alarmant, impunându-se prin vulnerabilitatea ridicată identificată, după cum s-a menționat mai sus. În vederea unei analize mai detaliate a acestei probleme, vom face referire la datele statistice privind nivelul de educație în mediul rural (*Tabelul 4*).

Tabelul 4. Componența populației mediului rural din Republica Moldova de 15 ani și peste în funcție de nivelul de instruire în perioada 2020-2024

Nivelul de instruire	2020		2021		2022		2023		2024	
	mii pers.	%	mii pers.	%	mii pers.	%	mii pers.	%	mii pers.	%
Superior	104.9	8.07	110	8.53	112.8	8.69	100	8.40	103.6	9.11
Profesional tehnic post-secundar nontertiar (mediu de specialitate)	139.6	10.74	138.1	10.71	142.8	11.00	131.4	11.04	121.2	10.65
Profesional tehnic secundar	307.3	23.63	312.3	24.23	320.8	24.70	296.5	24.90	283.4	24.91
Liceal, mediu general	255.5	19.65	244.1	18.94	234.9	18.09	214.8	18.04	195.3	17.17
Gimnazial	433.1	33.31	430.4	33.39	437.6	33.70	401.5	33.72	389.8	34.27
Primar sau fără școală	59.9	4.61	54	4.19	49.8	3.83	46.5	3.91	44.3	3.89
Total	1300.3	100.00	1288.9	100.00	1298.7	100.00	1190.7	100.00	1137.6	100.00

Sursa: Elaborat de autor [în baza 2].

După cum reiese din *Tabelul 4*, se constată un ritm relativ stabil de reducere a populației din mediul rural în vârstă de 15 ani și peste — tendință reflectată și în evoluția populației cu diverse niveluri de studii. Ca urmare, chiar dacă ponderea persoanelor cu diferite niveluri de instruire nu a suferit modificări semnificative în perioada analizată, însăși reducerea populației generează îngrijorare, întrucât reprezintă un indicator al diminuării capitalului uman din mediul rural — componentă esențială care stă la baza schimbării și dezvoltării. Pe de altă parte, trebuie subliniate și diferențele semnificative dintre nivelul de instruire din mediul rural și cel urban. Astfel, o evaluare comparativă a ponderii populației cu studii profesionale (incluzând nivelurile: superior, profesional-tehnic postsecundar nonterțiar și profesional-tehnic secundar) evidențiază discrepanțe majore între cele două medii, conform datelor din *Fig. 6*.

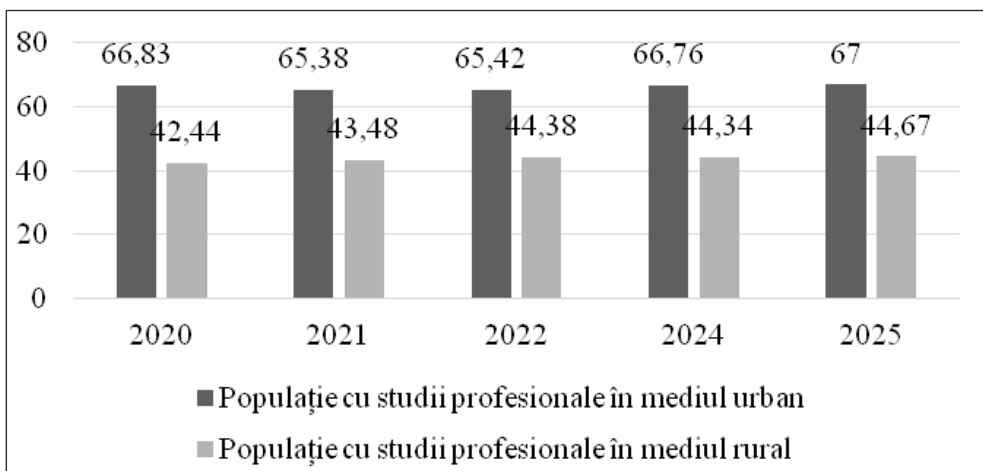

Fig.6. Evoluția comparativă a ponderii populației de 15 ani și peste cu studii profesionale în mediul urban și rural al Republicii Moldova în perioada 2020-2024, %

Sursa: Elaborat de autor în baza [2].

Un alt aspect al vulnerabilității rezilienței rurale, ce poate fi evaluat și pe baza datelor statistice, se referă la accesul la serviciile de infrastructură. Potrivit datelor Biroului Național de Statistică, îmbunătățirea condițiilor de trai în mediul rural, prin racordarea la diverse elemente de infrastructură, se realizează într-un ritm foarte lent. Astfel, conform datelor prezentate în *Tabelul 5*, în perioada 2020–2024, ponderea locuințelor cu apeduct în interior a crescut cu doar 11.2%, ponderea locuințelor dotate cu apă caldă (fie din rețea publică, fie din sistem propriu) – cu 13.1%, iar cea a locuințelor conectate la rețeaua de gaze – cu doar 4.6%. Tendințe similare se observă și în evoluția locuințelor dotate cu grup sanitar și sistem de canalizare, unde s-a înregistrat o creștere de doar 12.4% și, respectiv, 12.6%.

Tabelul 5. Dotarea locuințelor din mediul rural al Republicii Moldova cu comodități în perioada 2020-2024

Specificare	2020	2021	2022	2023	2024
Apeduct în interiorul locuinței	60,0	63,8	66,3	69,4	71,9
Apeduct în afara locuinței	12,8	10,4	12,0	11,8	10,9
Sursa de apă - rețea publică	54,4	56,5	60,9	60,9	62,9
Apă caldă - rețea publică	0,0	0,0	-	-	0,1
Apă caldă - sistem propriu	45,6	51,2	52,9	55,7	58,6
Încălzire centrală	0,4	0,5	0,4	0,4	0,5
Sistem termic propriu de încălzire	10,9	13,0	12,7	11,1	12,3
Gaze din rețea	39,6	39,8	40,5	42,3	44,2
Grup sanitar cu apă în interiorul locuinței	35,2	41,6	43,2	45,5	47,6
Sistem de canalizare - rețea publică	2,8	2,9	3,3	3,0	4,4
Sistem de canalizare - sistem propriu	56,8	60,8	62,5	66,7	67,8

Sursa: [19].

Atât datele obținute în urma sondajului de opinie, cât și cele furnizate de Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova confirmă raționamentul privind vulnerabilitatea accentuată a dimensiunii sociale a rezilienței mediului rural și, implicit, necesitatea implementării unor măsuri capabile să contribuie la soluționarea problemelor identificate. Identificarea acestor măsuri presupune, însă, o abordare sistemică, justificată de complexitatea fenomenului, de natura multiplă a factorilor care determină vulnerabilitatea dimensiunii sociale a rezilienței rurale, precum și de diversitatea factorilor de decizie implicați, fiecare având responsabilități specifice în implementarea acțiunilor necesare. O viziune integratoare asupra problemei este prezentată sintetic în *Tabelul 6*.

Tabelul 6. Măsuri recomandate în vederea reducerii vulnerabilității dimensiunii sociale a rezilienței rurale

Componentele dimensiunii sociale a rezilienței rurale cu nivel ridicat sau foarte ridicat de vulnerabilitate	Factorii de decizie capabili să întreprindă măsuri de reducere a vulnerabilității	Măsuri recomandate
Coeziunea socială Incluziune și echitate socială	Organele de administrare publică locală	Stimularea participării comunitare prin organizarea activă a evenimentelor și activităților colective, menite să încurajeze implicarea cetățenilor în viața comunității; implementarea unor mecanisme de monitorizare și sprijin pentru persoanele vârstnice, adesea expuse riscului de izolare socială; prevenirea și combaterea fermă a oricăror forme de discriminare, indiferent de criteriu – gen, religie, statut social etc.

Participare și guvernanta locală	Organele de administrare publică locală	Creșterea transparenței decizionale prin consolidarea mecanismelor de informare și consultare publică; monitorizarea participării cetățenilor, inclusiv a persoanelor vulnerabile, la reuniunile publice; organizarea periodică a întâlnirilor de informare și dezbateri privind problemele comunității.
Capital uman și educație	Organele administrative centrale; organele de administrare publică locală	Atragerea și menținerea tinerilor în mediul rural prin dezvoltarea unor politici eficiente de stimulare a stabilirii acestora în localitățile rurale; implementarea de măsuri pentru reducerea emigrării, inclusiv prin crearea unor condiții de muncă și trai mai atractive pentru familiile tinere.
Acces la servicii și infrastructură	Organele administrative centrale; organele de administrare publică locală	Îmbunătățirea infrastructurii rurale prin prioritizarea localităților rurale în procesul de alocare a resurselor publice; organizarea de instruirii specializate pentru reprezentanții administrației publice locale în domeniul managementului de proiect, în vederea atragerii eficiente a fondurilor externe; identificarea și valorificarea activă a oportunităților de finanțare externă pentru dezvoltarea comunităților rurale.

Sursa: Elaborat de autor.

Concluzii

Dimensiunea socială a rezilienței mediului rural din Republica Moldova se caracterizează printr-un nivel ridicat de vulnerabilitate. Componentele dimensiunii sociale care contribuie semnificativ la această vulnerabilitate sunt: capitalul uman și educația, coeziunea socială, participarea și guvernanta locală, incluziunea și echitatea socială, precum și accesul la servicii și infrastructură.

Remedierea acestei vulnerabilități ridicate necesită implementarea unor măsuri eficiente, atât din partea organelor centrale, cât și a celor locale de administrare publică.

Organele centrale de administrare au responsabilitatea de a iniția și susține acțiuni precum: îmbunătățirea politicilor de atragere a tinerilor în mediul rural și de reducere a emigrării populației; prioritizarea localităților rurale în procesul de alocare a resurselor pentru dezvoltarea infrastructurii de trai; și formarea reprezentanților administrației publice locale în domeniul managementului proiectelor, pentru facilitarea accesului la fonduri externe destinate comunităților rurale.

La rândul său, administrația publică locală trebuie să adopte măsuri eficiente pentru creșterea implicării cetățenilor în viața comunității; monitorizarea și sprijinirea persoanelor vârstnice, frecvent expuse izolării sociale; prevenirea oricăror forme de discriminare; sporirea transparenței procesului decizional și promovarea participării cetățenilor; crearea unor condiții mai atractive de muncă și trai pentru familiile tinere; precum și valorificarea optimă a oportunităților de atragere a resurselor externe pentru dezvoltarea infrastructurii locale.

Referințe bibliografice:

1. BIROUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ AL REPUBLICII MOLDOVA. Populația și procesele demografice. Numărul populației. Numărul populației cu reședință obișnuită Disponibil: www.statistica.md. [Accesat: 14.07.2025]
2. BIROUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ AL REPUBLICII MOLDOVA. Statistica socială. Forța de muncă și câștigul salarial. AFM - Ocupare și somaj. Disponibil: www.statistica.md. [Accesat: 15.07.2025]
3. BIROUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ AL REPUBLICII MOLDOVA. Societatea și condițiile sociale. Sărăcia și inegalitatea. Disponibil: www.statistica.md. [Accesat: 15.07.2025]
4. BIROUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ AL REPUBLICII MOLDOVA. Sărăcia multidimensională în Republica Moldova în anul 2024. Disponibil: https://statistica.gov.md/ro/saracia-multidimensională-in-republica-moldova-in-anul-2024-10102_61803.html. [Accesat: 15.07.2025]
5. WILSON, G.A. Community resilience, globalization, and transitional pathways of decision-making. In: *Geoforum*. 2012. Vol. 43 (6), pp.1218-1231. Available: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0016718512000681>. [Accessed: 12.07.2025]
6. HEIJMAN, W., HAGELAAR, G., HEIDE, M. Rural resilience as a new development concept. In: *EU Bioeconomy Economics and Policies*. 2007. Vol.2, pp. 195-211. Available: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-030-28642-2_11. [Accessed: 10.07.2025]
7. RUDIARTO, I., HANDAYANI, W., WIJAYA, H., INSANI, T. Rural Livelihood Resilience: An Assessment of Social, Economic, Environment, and Physical Dimensions. In: *MATEC Web of conference 280*, 01002. 2019. Available: <https://www.researchgate.net/publication/332937673>. [Accessed: 02.05.2025]
8. SULEIMANY, M., MOKHTARZADEH, S., SHARIFI, A. Community Resilience to Pandemics: An Assessment Framework Developed Based on the Review of COVID-19 Literature. In: *Disaster Risk Reduction*. 2022. Vol. 80(1). Available: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/35991617/>. [Accessed: 01.05.2025]
9. BEEKMAN, G., VAN DER HEIDE, M., HEIJMAN, W.J.M., SCHOOTEN, M.A.H. Social capital and resilience in rural areas: responses to change. The Netherlands, 2009. Available: <https://www.researchgate.net/publication/40791602>. [Accessed: 14.04.2025]
10. PUTNAM, R. The Prosperous Community: Social Capital and Public Life. In: *The American Prospect*. 1993. Vol. 4, pp. 35-42. Available: <https://www>.

- scirp.org/reference/ReferencesPapers?ReferenceID=1361891. [Accessed: 03.03.2025]
11. PIACHAUD, D. Capital and the Determinants of Poverty and Social Exclusion. London, 2002. Available: https://eprints.lse.ac.uk/6382/1/Capital_and_the_Determinants_of_Poverty_and_Social_Exclusion.pdf [Accessed: 14.04.2025]
 12. YUSRIADI, Y., KASLIN, A.. Resilience of Rural Communities Facing Global Challenges. In: Journal of Indonesian Scholars for Social Research. 2025. Vol. 5 (1), pp. 65-72. Available: <https://www.researchgate.net/publication/388827868> [Accessed: 03.03.2025]
 13. PATON, D., JOHNSTON, D. Disasters and communities: vulnerabilities, resilience and preparedness. In: *Disaster Prevention and Management*. 2002. Vol. 10(4), pp. 270-277. Available: <https://www.researchgate.net/publication/249359249> [Accessed: 23.03.2025]
 14. KLONOWSKA-MATYNIA, M. Human capital as a source of energy for rural areas' socio-economic development- empirical evidence for rural areas in Poland. In: *Energies*. 2022. Vol. 15(21). Available: <https://www.mdpi.com/1996-1073/15/21/8281>. [Accessed: 28.03.2025]
 15. YU, Y., APPIAH, D., ZULU, B., ADU-POKU, K.A. Integrating Rural Development, Education, and Management: Challenges and Strategies. In: *Sustainability*. 2024. Vol. 16(15). Available: <https://doi.org/10.3390/su16156474>. [Accessed: 14.04.2025]
 16. GLOVER, J. Rural resilience through continued learning and innovation. In: *Local Economy*. 2012. Vol. 27 (4). Available: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0269094212437833>. [Accessed: 03.03.2025]
 17. ROBERTS, E., BEEL, D., PHILIP, L., TOWNSEND, L. Rural resilience in a digital society: Editorial. IN: *Journal of Rural Studies*. 2017. Vol. 54, pp. 355-359. Available: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S074301671730606X>. [Accessed: 23.04.2025]
 18. KAPPAL, S. Data Normalization Using Median & Median Absolute Deviation (MMAD) based Z-Score for Robust Predictions vs. Min-Max Normalization. 2019. Available: <https://www.researchgate.net/publication/334085917>. [Accessed: 20.03.2025]
 19. BIROUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ AL REPUBLICII MOLDOVA. Statistica sociala. Nivelul de trai al populației. Condiții de trai. Disponibil: www.statistica.md. [Accesat: 15.07.2025]